

KAITSELIIDU PÕHIKIRI

TALLINNAS, 1925

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

Vabariigi Valitsuse poolt
2. veebruaril 1925 a. vastu võetud.

KAITSELIIDU PÕHIKIRI.

I. Ülesanded.

§ 1.

Kaitseliidu, kui seltskonna omakaitse organisatsiooni ülesandeks on:

1. Seaduslikele võimudele abiks olla Eestis maksva põhiseadusliku korra, riikliste ja teiste üldtarvilikkude asutuste ja ehituste kaitsmisel ja kodanikkude julgeoleku kindlustamisel;

2. abi anda ühiskondliste õnnetuste puhul (veeuputus, metsade, soode põlemine jne.);

3. anda oma liigetele vastavates korraldustes ettenähtud sõjaväelist õppust ja kasvatust;

4. süvendada kodanikkudes isamaalist ja rahvuslist tunnet;

5. kaasa aidata rahva kehaliseks kasvatuseks;

6. täita teisi ülesandeid, mis seaduslikus korras tema peale pannakse.

II. Kaitseliidu õigused.

§ 2.

Kaitseliidul on juriidilise isiku õigused. Temal on õigus, silmaspidades maksvaid seadusi ja määrusi, kogu Eesti Vabariigi territooriumil:

1. Omandada liikuvat ehk liikumata varandust, võõrandada ja pantida seda, teha igasuguseid lepinguid maksvate seaduste ja määruste alusel, kohustusi oma peale võtta, kohtus nõuda ja kosta;

2. asutada välju, platse, aedu ja ruume sõjalisteks õppusteks ja sportlisteks harjutusteks ning märgilaskmiseks;

3. ellu kutsuda küttimise, võimlemise, vehklemise, märgilaskmise, aerutamise, ujumise, ratsa-, jalgratta-, mootorratta-, auto-, õhusõidu jne. -ringe ning korraldada selleks vastavaid kursusi;

4. avada kodusid oma liigete kogumiseks;

5. toime panna manöövreid, etendusi sportliste ja sõjaliste harjutuste ja mängudega, võistluslaskmisi, võidusõitused ning võistlusi auhindade ja muude ergutuste väljaandmisega;

6. korraldada maksulisi pidustusi, väljasõitused, loteriisid, korjandusi jne.;

7. korraldada referaate, kõnekoosolekuid, näitusi, avada raamatukogusid ja einelaudu;

8. pidada oma sihtidele vastavaid töökodasid ja kauplusi, ja

9. välja anda oma ideede propageerimiseks vastavaid ajakirju, käsiraamatuid ja muid kirjatöid.

M ä r k u s: Kaitseliidu malevatel, malevkonradel ja liidu eriorganisatsioonidel on juriidilise isiku õigused ainult kaitseliidu keskjuhatuse otsusel, millest kuulutatakse „Rügi Teatajas“.

§ 3.

Kaitseliidul on õigus kanda vormiriideid ja märke. Kaitseliidul ja tema osadel on oma

lipud ja pitsatid. Riiete, märkide ja lippude vormi kinnitab Vabariigi valitsus.

Määrused vormiriiete ja märkide kandmise ja lipu tarvitamise kohta, samuti ka üksikute kaitseliidu osade eritunnusmärgid nende juure kinnitab sõjaminister keskkogu heakskiitmisel.

Pitsati vormi kinnitab Kaitseliidu Ülem.

III. Koosseis. Liikmed, nende õigused ja kohused.

§ 4.

Kaitseliit seisab koos riigitruudest meeskodanikkudest, keda vastu võetakse liidu koduskorras ettenähtud korras.

Naiskodanikud moodustavad kaitseliidu kohuste täitmiseks eriülesannetega organisatsiooni, mille korraldus kindlaks määratakse käesoleva põhikirja alusel väljaantavates erimäärustes, millised kinnitab Vabariigi Valitsus.

Kaitseliitu võib vastu võtta auliikmeid, kelleks olla võivad ka väljamaalased.

Kaitseliidu liikmed jaotatakse vastavates määrustes ettenähtud alustel kategooriatesse (tegev, toetaja jne. liikmed).

§ 5.

Kaitseliitlaseks olek ei vabasta kedagi üldisest kaitseväeteenistuse kohustustest, mis ette nähtud kaitseväeteenistuse kohustuse seaduses, ei rahu ega sõja ajal.

§ 6.

Kaitseliitu astumine on vabatahtlik. Samuti vabatahtlik on kaitseliidust väljaastumine; kuid tegelik vabastamine kaitseliitlase kohuste täit-

misest sünnib malevkonnâ pealiku poolt peale kahe kuu möödumist kirjaliku lahkumise sooviavalduse kättesaamise päevast arvates.

Enne tähendatud tähtaja lõppu võib malevkonna juhatus kaitseliitlast vabastada:

1. haiguse korral, ja
2. vanemate või eestkostjate nõudmisel, kui kaitseliitlane alaealine.

§ 7.

Kaitseliitlane peab andma, tema vastuvõtmi-
sel, pühaliku tõotuse, et ta ausasti töötab kaitse-
liidu eesmärkide saavutamiseks, tõrkumata
täidab ülemate ja juhatuse määrusi ning kor-
raldusi.

§ 8.

Kaitseliitu astumise sooviavaldus, milles
peavad tähendatud olema 3 vastutaja kaitseliit-
lase nimed, esitatakse kohaliku malevkonna
pealikule.

§ 9.

Maleva pealikud või nende abid ja malev-
konna pealikute abid peavad olema kodanikud,
kes kaitseväeteenistuse kohustuse seaduse põhjal
ei seisa reservi arvel. Sellest erandisi teha
võib ainult sõjaministri nõusolekul.

§ 10.

Kaitseliidu juhtivatesse organidesse võib
määrata ja valida ainult täieealisi kodanikke,
samuti on hääleõigus ainult täieealistel.

§ 11.

Kaitseliidu ülema, kaitseliidu staabi ülema,
maleva pealiku ja tema abi ning malevkonna
pealiku ja tema abi ametkohtadel teenivad
ohvitserid loetakse tegelikus kaitseväeteenis-

tuses ja nende teenistus arvestatakse teenistuse-
sena administratiiv alal. Kõik teised isikud,
kes nendel ametkohtadel teenivad, loetakse
riigiteenijateks.

§ 12.

Kaitseliitlaste õigused ja kohustused avalik-
kul teenistusel, samuti igasugused eesõigused
määratakse kindlaks erikorralduses, missugune
esitatakse sõjainistri kaudu kinnitamiseks
Vabariigi Valitsusele. See erikorraldus aval-
datakse „Riigi Teatajas.“

§ 13.

Kaitseliitlane vastutab tema kätte usaldatud
varanduse, kui teenistuse alal kätte usaldatud
riigivaranduse eest.

§ 14.

Kaitseliidu liikmeid, kes liidu põhikirja,
kodukorra ja määruste vastu eksivad, nende
peale pandud kohustusi ei täida, ehk oma tege-
vusega kaitseliidu huvidele kahju toovad, karis-
tatakse distsiplinaar korras ehk heidetakse
malevkonna juhatuse otsusega ajutiselt või
jäädavalt kaitseliidust välja.

Kaitseliidu distsiplinaar määrustik kinnita-
takse Vabariigi Valitsuse poolt sõjainistri ette-
anekul.

IV. Kaitseliidu varandus

§ 15.

Oma ülesannete täitmiseks saab kaitseliit
tarvisminevaid summasid ja varasid oma enese
tuludest, annetustest ja riigi poolt määratavast
abirahast.

§ 16.

Relvastust ja laskemoona saab kaitseliit sõjaministeeriumilt. Tal on õigus seda ka ise muretseda. Relvade üleandmise ja kasutamise kord ja alused kinnitatakse sõjainistri poolt.

V. Organisatsioon.

§ 17.

Kogu Vabariigi kaitseliit jagatakse sõjainistri poolt kaitseliidu ülema ettepanekul malevateks, kusjuures maakonnad ja linnad, kas koos või lahus, üksikud malevad moodustavad (näit. Tartu maleva, Narva maleva jne.)

§ 18.

Iga maleva omakord jaguneb malevkondadesse, millede aluseks võivad olla vallad, valdade grupid, alevid ja vähemad linnad vastavalt kohalistele oludele. Malevkonna asutamiseks annab luba vastava maleva päalik. Malevkond registreeritakse maleva päaliku juures.

§ 19.

Maleva ja malevkond on majandus-administratiivsed üksused. Operatiivselt jaotatakse malevad ja malevkonnad üksusteks, analoogiliselt kaitseväge üksustele (jaod, rühmad, kompaniid (eskadronid), pataljonid jne.).

§ 20.

Kaitseliidu ülema loaga võivad moodustada kaitseliidu üksusi ka seltskondlised organisatsioonid.

Maleva päälikud määravad sel jehtumisel kindlaks, kas sarnased üksused ajavad asju iseseisvate malevkondadena või mõne malevkonna osana.

VI. Juhatus ja alluvus.

§ 21.

Kaitseliit allub rahu ajal sõjaministrile, sõjaajal sõjavägede ülemjuhatajale.

§ 22.

Kaitseliidu tegelik juhataja on kaitseliidu ülem, kes nimetatakse Vabariigi Valitsuse (sõjaajal ülemjuhataja) poolt.

§ 23.

Kaitseliidu ülema juures asub kaitseliidu staab, staabi ülemaga. Staabi ülem nimetatakse Vabariigi Valitsuse (sõjaajal ülemjuhataja) poolt.

§ 24.

Kaitseliidu ülema ülesanded on:

1. üldine kaitseliidu tegevuse juhatamine;
2. kaitseliidu õppetöö korraldamine ja selle järele valvamine;
3. üldiste kaitseinstruktsioonide väljatöötamine ühenduses Kindralstaabiga;
4. muude õppetöö ja kaitsekorraldusse puutuvate määruste ja korralduste väljatöötamine ja esifamine kinnitamiseks käesolevas põhikirjas ettenähtud korras, ja
- 5 riigi poolt antud eelarveliste summade ja relvastuse valitsemine.

§ 25.

Ülemaalisteks korraldavateks organideks on kaitseliidu keskkogu ja vanematekogu.

Keskkogu moodustavad :

1. kaitseliidu ülem ;
2. kaitseliidu staabi ülem, ja
3. malevate juhatuste esitajad, igast malevast kaks.

Keskkogu järjekorralised koosolekud on iga aasta üks kord, keskjuhatus poolt määratud kohas ja ajal. Koosolekutest tuleb 7 päeva ette teatada. Sõjaminister, kaitseliidu ülem ja keskjuhatus võivad keskkogu ka erakorraliselt kokku kutsuda.

Keskkogu koosolekuid juhatab keskkogu poolt valitud keskkogu esimees, kaitseliidu ülem või staabi ülem.

Keskkogu otsused tehakse liht häälteenamusega. Kaitseliidu ülemal on otsuste kohta vetoõigus, mille tarvitamisel küsimuse otsustamine kuulub sõjaministrile.

Keskkogu koosolek on otsusvõimeline, kui $\frac{1}{3}$ liigetest koos on. Kui tarvilik arv liikmeid kokku ei tule, peetakse koosolek ära kokkutulnud liigete arvu peale vaatamata üks tund hiljem sama päevakorraga.

§ 26

Keskkogu ülesanded on :

1. kaaluda ja arutada kaitseliidu üldise korralduse sihtjooni ja korraldust ,
2. kinnitada tegevusaasta majanduslikke aruandeid ;
3. kinnitada vanematekogu heakskiitmisel tuleva tegevusaasta eelarvet ;
4. hoolitseda kaitseliidu sissetulekute eest, ja
5. otsustada vanematekogu heakskiitmisel liikumata varanduste omandamist, võõrandamist ja pantimist ning ettevõtete asutamist.

M ä r k u s : Riigilt toetust nõutades peab kaitseliit esitama Vabariigi Valitsusele eelarve, mis jaoks toetussummad tarvita- takse. Selle eelarve piirides võib kaitse- liit toetussummasid ümberpaigutada ainult sõjainistri loal.

§ 27.

Vanematekogu moodustatakse keskkogu poolt valitud tuntumatest seltskonna tegelastest.

Vanematekogu koosolekuid peetakse tarvi- duse järele vanematekogu esimehe kokkukut- sel ja juhatusel. Koosolekutest võtab osa kesk- juhatus.

Vanematekogu valvab selle järele, et selts- konna poolt saadud toetus otstarbekohaselt tarvitakse ja tema kaudu peetakse alalist kon- takti seltskonna ja kaitseliidu keskasutuste ja juhtivate isikute vahel.

Vanematekogule esitatakse heakskiitmiseks kaitseliidu aasta eelarve ja liikumata varan- duste omandamise, võõrandamise ja pantimise ettepanekud, tema kinnitab eelarve aasta jook- sul sissetulnud summade kasutamise ettepane- kud ja täidab teisi keskkogu ülesandeid ajal, millal keskkogu koos ei ole.

Vanematekogu hoolitseb kaitseliidu sisse- tulekute suurendamise eest.

§ 28.

Ülemaaliseks täidesaatvaks organiks on kaitseliidu keskjuhatus, mille moodustavad:

1. kaitseliidu ülem;
2. kaitseliidu staabi ülem, ja
3. kolm keskkogu poolt kolmeks aastaks va- litud liiget.

Jgal aastal lahkub üks valitud liige vanaduse järjekorras, kelle asemele uus valitakse. Esimesel kahel aastal lahkuvad liikmed loosi järele. Vanu liikmeid võib tagasi valida.

Keskjuhatuse koosolekuid juhatab kaitseliidu ülem või staabi ülem.

Keskjuhatuse kvoorumi moodustavad kaitseliidu ülem ehk staabi ülem ja kaks valitud liiget. Otsused tehakse liht häälteenamusega. Otsuste kohta on kaitseliidu ülemal veto-õigus, mille tarvitamisel küsimus otsustamiseks läheb sõjaministrile.

Keskjuhatuse koosolekutest võib sõnaõigusega osa võtta kindralstaabi esitaja.

§ 29.

Keskjuhatuse ülesandeks on:

1. kaitseliidu varanduse valitsemine;
2. aruannete ja eelarvete läbivaatamine ja esitamine keskkogule kinnitamiseks;
3. kodukorra määruste ja korralduste väljatöötamine, väljaarvatud õppemäärused ja kaitsekavad, mille väljatöötamine kuulub kaitseliidu ülemale, ja
4. keskkogu koosolekute ettevalmistamine. Õppe ja operatiiv iseloomuga küsimustes on keskjuhatusel ainult nõuandev hääli.

§ 30.

Maleva tegelikuks juhatajaks on maleva päalik, kelle kinnitab ametisse sõjaminister kaitseliidu ülema ettepanekul.

Sõjaminister kinnitab ka maleva päaliku abi.

§ 31.

Maleva päaliku ülesanded on:

1. maleva üldise tegevuse juhatamine;

2. õppetöö juhamine ja järelvalve malevkondades;

3. maleva kaitsekava ja häireinstruktsioonide väljatöötamine ühenduses kaitseväge ülemusega, kelle kaitseraiooni maleva kuulub;

4. kaitseliidu ülema korralduste täitmine ja nende täitmise järelvalvamine malevkondades, ja

5. maleva juhatuse otsuste teostamine.

§ 32.

Maleva pääliku juures asub maleva juhatuse, mille moodustavad:

1. maleva päälük;

2. tema abi, ja

3. kolm liiget, keda valitakse malevkondade esitajate koosolekul, samadel alustel, nagu keskjuhatuse liikmeid (v. § 27).

§ 33.

Maleva juhatuse ülesandeks on:

1. maleva sissetulekute eest hoolitseda ja maleva varanduse valitsemine;

2. eelarvete ja aruannete kinnitamine, ja

3. üldiste, maleva tegevusse puutuvate küsimuste arutamine.

§ 34.

Maleva juhatuse koosolekuid juhatab maleva päälük, või tema abi. Koosolekuid peetakse sama korra järele; nagu keskjuhatuse koosolekuid (v. § 27).

§ 35

Malevkondade esitajate järjekorraline koosolek peetakse ära üks kord aastas. Koosolekut kutsub kokku maleva päälük, ehk maleva juhatuse, kellel õigus on ka erakorralisi koosolekuid kokku kutsuda. Koosolekut juhatab maleva

päälük, ehk tema abi. Koosolekule saadavad esitajaid: malevkonnad, kellel alla 50 liikme — 1 esitaja, kellel 50—100 liiget — 2 esitajat, kellel üle 100 liikme — 3 esitajat. Malevkonna esitajate hulka peab kuuluma malevkonna päälük wõi tema abi.

§ 36.

Malevkonna tegelikuks juhatajaks on malevkonna päälük, kelle, samuti kui tema abi, kinnitab kaitseliidu ülem maleva päälüku ettepanekul

§ 37.

Malevkonna päälüku ülesandeks on:

1. malevkonna üldine juhatamine;
2. kaitseliitlaste õppuse korraldamine;
3. alajaotuste ülemate nimetamine;
4. häirekorra väljatöötamine malevkonnas, ja
5. kaitseliidu ülema ja maleva päälüku korralduste täitmine ja juhatus otsuste teostamine.

§ 38.

Malevkonnal on juhatus, mille moodustavad

1. malevkonna päälük;
2. tema abi, ja
3. 3 liiget, keda valitakse liigete üldkoosolekul ühe aasta peale.

Malevkonna juhatus koosolekuid juhatab malevkonna päälük, ehk tema abi. Juhatus koosolekuid peetakse § 27 tähendatud alustel ja korras.

§ 39.

Malevkonna juhatus ülesandeks on:

1. liigete vastuvõtmine;

2. hoolitsemine malevkonna sissetulekute eest ja selle varanduse valitsemine, ja

3. eelarvete ja aruannete üldkoosolekule kinnitamiseks esitamine.

§ 40.

Malevkonna liigete üldkoosolekuid peetakse tarviduse järele, kuid vähemalt üks kord aastas. Koosolekuid juhatab malevkonna päalik, või tema abi. Otsused tehtakse liht häälteenamusega. Koosolek on otsusvõimeline, kui $\frac{1}{3}$ liigetest koos on. Kui tarvilist arvu liikmeid kokku ei tule, peetakse kokkutulnud liigete arvu peale vaatamata $\frac{1}{2}$ tundi hiljem koosolek sama päevakorraga.

§ 41.

Keskjuhatuse (§ 2/), maleva juhatuse (§ 31), malevkonna juhatuse (§ 37) ja revisjoni komisjoni (§ 41) liigetele valitakse kaks kandidaati iga juhatusele ja komisjonile.

VII. Revisjon.

§ 42.

Kaitseliidu summade ja majanduslise asjaajamise revideerimiseks valitakse 3 liikmelised revisjoni komisjonid eraldi keskjuhatuse, maleva ja malevkondade juhatuste juure. Keskjuhatuse juure valib revisjoni komisjoni keskkogu, maleva juhatuse juure — malevkonna esitajate koosolek ja malevkonna juure — liigete üldkoosolek.

Juhatuse liikmeid ei või valida revisjoni komisjoni.

§ 43.

Revisjoni komisjoni koosolekuid juhatab komisjoni poolt valitud esimees. Koosolekud on otsusvõimulised, kui kõik liikmed koos on. Komisjoni otsuse põhjal võivad revideerimisi toimetada ka üksikud komisjoni liikmed. Ülema orgaani revideerimise komisjon võib revideerida ka alluvaid orgaane.

§ 44.

Riigikontrollil on õigus kaitseliidu majanduslikku asjaajamist, varade seisu ja arvepidamist revideerida. Kaitseliidu revisjoni komisjoni töödest osavõtmiseks võib riigikontrolöör oma esitajat määrata.

VIII. Üldmäärused.

§ 45.

Häire ja kaitseväge mobilisatsiooni korral läheb terve kaitseliidu tegelik juhtimine vastavalt kaitseliidu ülema, maleva pääliku (resp. tema abi) ja malevkonna pääliku (resp. tema abi) kätte. Nende kätte lähevad üle, vastavalt keskjuhatuse, maleva juhatuse ja malevkonna juhatuse ülesanded ja õigused, samuti rahaliste varanduste valitsemine.

Keskjuhatuse, maleva ja malevkondade juhatuste ülesandeks selkorral jääb rahaliste sissetulekute muretsemine kaitseliidule.

§ 46.

Häire puhul riigikorra kaitseks ja kaitseväge mobilisatsiooni korral lähevad malevad ja malevkonnad nende kaitseväge ülemate alluusse, kelle kaitseraiooni nad kuuluvad, korras, nagu see ettenähtud kaitsekavades ja häireinstruktsioonides.

§ 47.

Rahu ajal on eelmises paragrahvis nimetatud kaitseväge ülemustel maleva ja malevkondate inspekteerimise õigus väljaõppe ja kaitsevalmisoleku alal. Inspekteerimise korra ja alused määrab kindlaks sõjaminister.

§ 48.

Kaitseliidu ülema ja keskjuhatuse poolt väljatöötatud kodukord, üldised määrused, korraldused ja instruksioonid, mille kinnitamise kord käesolevas põhikirjas ei ole ettenähtud, kinnitakse sõjaministri poolt.

Riigivanem J. Jaakson.

Sõjaminister J. Soots.

Riigisekretäär K. Terras.